

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

De colloquio familiari. cap.xi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

& in proprijs diocesi. non residen. constituto sibi quantum sufficere videbitur summarie, simpliciter, & de plano, sola veritate inspecta, & manu regia de inobedientia propria usque ad sententiam exclusiue procedat, & deinde nobis referat, ut nos in consistorio nostro secreto de fratrum nostrorum consilio, ut moris est, ad sententiam priuationis, & depositionis Prælatorum inobedientium huiusmodi procedere valeamus, prout procedere intendimus: quod verò ad alios curam animarum habentes usque ad sententiam inclusiue procedat, & exequatur iuxta formam, & tenorem dicti concilii, & literarum nostrarum prefatarum, cum eisdem facultatibus, ut supra, & alia faciat & exequatur, prout in dictis literis, siue bullis continetur, cum potestate citandi, inhibendi, excommunicandi, suspendendi à diuinis, declarandi, interdicendi, aggravandi, reagravandi, carcerandi, & brachium secolare decernendi, relaxandi, & exequendi, aliaque faciendi necessaria quomodo libet, & opportuna, contrarijs quibuscumque non obstantibus. Et quod presentis nostri Motus proprii sola signatura sufficiat, ac ubique fidem faciat in iudicio, & extra regula contraria, & alijs quibuscumque, quibus omnibus expressè derogamus, non obstantibus. Die decima Iunij. 1566. Porro de canonicorum & aliorum beneficiariorum residentia, quia ad sermonem populo faciendum non videntur obligari, hic nil dicendum putamus, sed alibi opportunitatem nacti aliquid dicemus.*

De colloquio familiari. CAP. XI.

Quoniam à Salomone dictum est^b: Qui custodit os suum, custodit animam suam, qui autem incōsideratus est ad loquendum, sentiet mala, idcirco, quomodo clerici os suum custodire debeant deinceps agere instituimus. Nam ut supra diximus; primum officium honestatis D. Ambrosius modo loquendi, & sermoni tribuit. Dabunt igitur imprimis operam omnes clerici, ut sermo eorum in colloquio familiari sit opportunus, Salomonis sapientiam & iudicium secuti, dicentis^c: Latatur homo in sententia oris sui, & sermo opportunus est optimus. Nam ut D. Hier. inquit^d, Quoties loquimur, aut nō in opportuno tempore, aut non in opportuno loco,

a Vide infra lib. 4. ca. 17. 18. 24. 25. 26. 27. & alterum nostrum specul. de maior. hor. tēp. caus. lib. 1. cap. 16. & sequen. lib. 2. c. 10. 11. 16. 27. 17. lib. 3. c. 7. 20. 21.

b Proverb. 13. Primum officium honestatis clericorum in quo consistat. Sermo sit opportunus. c Proverb. 15. d in c. quoties. 22. q. 5.

aut

aut nō vt conuenit audientibus, toties sermo malus pro-
dit de ore nostro, ad destructionem eorum qui audi-
unt. Omnis autem sermo malus ex ore nostro procedere
debet, sed si quis bonus est, ad edificationem fidei, vt
gratiam audientibus, sicut D. Paulus Ephesijs scripsit.
Quia pro omni etiā verbo otioso reddidit sum⁹ ratio
in die iudicij^b: At dictorum virtus sapē perditur, vt
Gregorius inquit, e cum apud corda audientium loqui-
tas incauta opportunitate leuigatur, & auctorem suū
hęc eadem loquacitas inquinat, qui seruire audientium
vsum profectus ignorat.

Deinde, vt sit prudens & discretus sermo eorum,
quid temerē, vel inordinatē loquantur, quo corda audi-
entium feriantur: vel ne aut tacēda proferant, aut proferre
reticeant. Nam sicut incauta locutio in errorem pro-
hit, vt D. Gregorius scripsit, ita indiscretum silentium
qui erudiri poterant, in errorem derelinquit. Si inordi-
natē ad loquendum quis rapitur, erroris vulnere corda
audientium feriuntur, & cum fortasse sapientem se videri
desiderat, virtutis, & vnitatis compagem insipienter
scindit. Vox ipsa non sit remissa, nō fracta, nihil fa-
mum sonans, qualem multi grauitatis specie simulare con-
sueuerunt, sed formam quandam, & regulam, ac succo-
virilem obseruans. Hoc est enim iudicio D. Ambrosij
pulchritudinem viuendi tenere, cōuenientia cuiq; sex
& personæ reddere. Hic ordo gestorum optimus, hinc
natus ad omnem actionem accommodus. Sed vt mol-
culum, & infractum, aut vocis sonum, aut gestum corp-
ris non probat, ita nec agrestem aut rullicum. Natura
igitur, inquit, imitemur, eius effigies, formula disciplinæ
forma honestatis est. Pulchra virtus verecūdiæ est suauis
gratia, quæ vt idem dicit, f non solum in factis, sed etiam
in ipsis spectatur sermonibus, ne modum progrediari
quendi, ne quid indecorum sermo resonet tuus. Specul-
enim mentis plerumq; in verbis resulget. Ipsum vocis
sonum libret modestia, ne cuiusquam offendant aures
fortior. Denique in ipso canendi genere, prima disciplinæ
verecundia est, imo etiam in omni vsu loquendi, vt se-
sim quis aut psallere, aut canere, aut postremo loqui in-
cipiat, vt verecunda principia commendēt processum
Silentij

a cap. 4

b d. c. quoties.

c in c. sit rector
d. 37. 43.

Sermo sit pru-
dens, & discre-
tus.

d in d. c. sit, re-
ctor.

e lib. 1. offic.
cap. 19.

Verecūdiā pul-
chra virtus,
f d. lib. 1. offic.
cap. 18.
Speculū mētis
in verbis resul-
get.
In cantu vere-
cūdiā seruāda
est.
Sensim psal-
lidum, canen-
dum, & loquē-
dum est.

Silentium quoque ipsum, in quo est reliquarum virtutum otium, maximus actus verecundiae est. Paulus quoque orationem deferri praecepit^a cum verecundia, & sobrietate. Primam hanc, & quasi prauam vult esse orationis futuram, vt non gloriatur peccatoris oratio, sed quasi colore pudoris obducta, quò plus defert verecundiae de recordatione delicti, eò vberiore mereatur gratiam.

^a 1. Timoth. 2.

Quanta autem prudentia, & discretio in sermone adhibenda sit, pulchrè ostendit D. Ioannes Chrysostomus: Si quis, inquit^b, vt in quibusdam iustis stateris, nostros velit cogitatus sistere, inter mille secularium sermonum talenta, vix centum denarios spiritualium poterit inuenire verborum, imò nec decem quidem obulos. An verò non turpe maximeque ridiculum sit, res necessarias, certa scq; magna plerumque parte seruis, quos habemus, demandare: ori verò quod proprium nostrumque possidemus viliora, quàm micipijs, nempe inutilia quaedam, & superuacua committere? Vtinam verò superuacua tantum, non etiam damnosa & noxia, nihilque profutura.

^b in 1. cap. Matth. hom. 2.

Quòd si meliora loqueremur, etiam Deo procul dubio verborum nostri placent. Nunc verò quascunque hostis antiquus suggerit locutiones, loquimur; tum quidem ridentes ipsi, tum verò in aliorum risum faceret aliqua & vrbana dicentes: & nunc quidem maledicta iaculantes, & iniurias inferentes; nunc verò mentientes, iurantes, & nunc quidem de rebus friuolis conquerentes: Nunc verò multiloqua vanitate deliros omnes delirasque superantes, ea quae ad nos omnino non pertinent absque vlla in medium ratione proferimus. Quis enim vestrum, respondete, quaeso, qui assistitis, vnum, si exigatur, psalmum potest memoriter edicere, aut scripturatum vllam aliam portionem? Nullus omnino est. Nec tamen solum istud est malum, sed quoniam ad spiritualia desides, & remissi, ad diabolica ignem ipsum ardore superatis. Etenim si quis vos de theatralibus aliquid voluit interrogare canticis, & meretricios illos, fractosque modulos audire: multos, qui illa etiam diligentissimè didicerint, poteris inuenire, & qui ea cum maxima etiam pronunciet voluptate. Sed estne horum criminum tandem aliqua defensio? Non sum ego, inquit, monachus. Hoc enim

Optima quaeque verba oris nostri sunt committenda.

Criminum excusatio quae est, sit.

D

est, quod omnia quasi vna quadam peste corrumpit, et
nam lectionem diuinarum scripturarum ad solos peccatis
monachos pertinere; cum multo magis vobis, qui
illis sit necessaria; qui enim versantur in medio, &
nera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine.

*Quantus ex
scripturis di-
uini nascatur
profectus.*

Quod si discere cupis, quantus ex scripturis diuini
nascatur profectus, temetipsum diligenter examina-
lis quidē efficiaris cum psallis Deo, qualis cum diabolo.
Et quemadmodum quidem affici soleas cum in ecclesia
steteris, quemadmodū verò si steteris in theatro, &
debis, quam sit grāde istius animæ, illiusq; discrimen
et vna semper in te anima sit. Idcirco enim Apostolus
ait^a; Corrupti bonos mores colloquia mala. Itaque
duē potētib; spiritus Dei carminibus egemus. Et
istud est, quo irrationabilibus præstamus animatibus,
certē inferiores sumus in cæteris. Hoc enim nutrimentum
animæ, hoc ornamentum: vt è regione, Dei non autem
verbū, fames, atq; internicies est. Dabo, inquit^b, eis nō
mem panis, neq; sitim aquæ, sed famem audiendi ver-
bi Dei. Quid igitur infelicius esse possit, quā vt, quod De-
i in pœnam minatur, hoc tu iam spontē in caput tuum
trahens, corroges malum, & inferens animæ tuæ san-
cti-
mā famem, atq; pestiferam, per quam miseriorem
cunctis omnino rebus efficias. Verbis enim nunc
illa solet, nunc corrumpi. Nam & sepe in iram sermo
succenditur, & ab ipso incendio alio rursus sermo
stinguitur: & ad cōcupiscentiam sermo illam obsecrat
inflāmat, & ad pudicitiam verbum honestatis reducit
autem hoc facit sermo iste communis, responde: Quo-
tu scripturarum eloquia contemnis? Nam si admonitio
sola tantū valet, quanto magis si etiam per Spiritum
sancti gratiam ipsa admonitio proferatur? Ex scripturis
namque diuini sermo prolatus ipso igne vehementer
animam audientis accendit, atque in omnium illius
preparat vsum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios
quos inflatos esse cognouerat, ac tumentes, castigati
sermonis reddidit mitiores^c. Et David post peccatum
quoniam sermonem audiuit Dei, ad salutarem illius
penitentiam conuolauit^d. Et Apostoli eodem pacto
cti sunt tales, quales eos fuisse miramur: eodē pacto
etiam

*a 1. Corinth. 15.
Corrupti
bonos mores
colloquia pra-
ua.
Verbum Dei
nutrimentum
& ornamentū
est animæ.
b Amos 8.*

*Anima nunc
verbis sanatur,
nunc laeditur.*

*Sermo ex scri-
pturis prolatus
quante sit effi-
cacia.*

c 1. Corinth. 7.

d 1. Reg. 12.

uerfum illi mundū attraxerunt. Et quid, ais, lucri est, quādo quis audit, & non accedit ad implēda quę dicta sunt? Non paruus est etiam ex ipso profectus auditu. Nam qui audit, & seipsum reprehendit, saepe & altius ingemiscit, & eò quandoq; peruenit, vt studeat etiam implere, quod didicit. Qui verò nec quia peccauit intelligit, quando à peccatis recedet? quando se ipse culpabit? quando etiam emē dare conabitur? Non igitur contēnamus scripturas audire diuinas. Hęc enim diabolicę inspirationis operatio est, non sustinētis nos aspicere thesaurum, ne diuitias acquiramus. Propterea illis suadet, nihil esse commodi diuinas audire leges, ne quādo ex auditu sequi etiam videat actiones. Deprehendentes igitur hanc illius artem malignam, vndiq; nos muro scientiæ muniamus, vt spiritalibus circūstipati armis, & ipsi permancamus intacti, & caput deiciamus inimici. Sicq; victorię insignibus adornati, futurorum gaudio potiamur bonorū. Huc pertinet & illud D. Hieronymi ^a: Ornet prudentiam verrecundia. Diu ante considera, quid loquēdum sit, & adhuc tacens prouide, ne quid dixisse poeniteat. Verba tua ponderet cogitatio, & linguę officium libra animi dispenset. Vnde scriptura dicit ^b: Verbis tuis facito stateram, & franos ori tuo rectos, & attende, ne fortē labaris lingua.

In colloquio familiari vitanda est adulatio.

CAP. XII.

Quantopere adulatio nobis vitanda, & fugiēda sit, pulchrē D. Hieronymus demonstratum reliquit, inquiens: Adulatorū assentationes, & noxia blādimenta fallacię, velut quasdā pestes animę fuge. Nihil est, quod tam facile corumpat mentes hominum, nihil quod tam dulci, & molli vulnere animū feriat. Vnde & quidā sapiens ait: Verba adulatorum mollia, feriunt autē interiora vētris. Et Dominus loquitur per Prophetā ^d: Populus meus, qui beatificāt vos, seducunt vos, & semitas pedū vestrorum dissipant. In multis isto maximē tempore regnat hoc vitiū, quodq; est grauissimū, humilitatis ac beneuolētię loco ducitur. Eo fit, vt qui adulari nefcit, aut inuidus, aut superbus putetur. Est sanē grāde, & subtile artificij laudare alterum in cōmendationem sui,

D ij & deci

Maxime ex auditu verbū Dei profectus.

Cur diabolus suadet non audiendas esse scripturas diuinas.

a in epist. ad Celant. Locutus quid faciendum.

b Eccles. 17.

c in epist. ad Celant. Adulatio velut pestis animę fugienda.

d Isa. 3.

Adulatio nūc beneuolentię, & humilitati loco ducitur.